ਰਾਜ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ ਰਾਹੀਂ
ਬਨਾਮ
ਹੇਮੇਂਦਰ ਰੈੱਡੀ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ. ਆਦਿ.
(ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1300-1302 ਦੇ 2023)
ਅਪ੍ਰੈਲ 28, 2023

[ਸੂਰਜ ਕਾਂਤ ਅਤੇ ਜੇ.ਬੀ. ਪਰਦੀਵਾਲਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1973 – ਧਾਰਾਵਾਂ 169, 173(2), 173(8) – ਹੋਰ ਜਾਂਚ – ਕੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਉਚਿਤ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਧਾਰਾ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਾਈਨਲ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਸੀ – ਫੈਸਲਾ: ਧਾਰਾ 173(8) ਅਧੀਨ ਫਾਈਨਲ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਧਾਰਾ 173(8) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਲਈ ਫਾਈਨਲ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮੀਖਿਆ ਜਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਸਿਰਫ ਪਹਿਲੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਅਗਲਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ – ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 20 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਵੇ – ਇਸ ਲਈ, ਦੋਹਰੀ ਜੋਖਮ ਦਾ ਸਿਦਾਂਤ ਹੋਰ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ – ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸੁਝਾਵ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 173(8) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਵਿਚਾਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਬੰਧਨ ਹੈ – ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1973 – ਧਾਰਾ 173 – ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਾਰਨ ਟਰਾਇਲ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ – ਫੈਸਲਾ: ਇਹ ਸੈਟਲਡ ਲਾਅ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ – ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਦੇਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸਿਰਫ ਮਾਮੂਲੀ ਕਾਰਨ

ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏਗਾ – ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕੋਡ, 1973 – ਧਾਰਾਵਾਂ 169, 173 – ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ – ਧਾਰਾ 169 ਦਾ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਚੁੱਪ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ – ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਾਰਾ 169 ਦਾ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਉੱਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲੈਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਦੋਂ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਮੁਲਜ਼ਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਬੌਂਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988 – ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਦੂਜੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਦੀ ਨਾ-ਪਾਲਣਾ – ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਉੱਚ ਰੈਂਕ ਦੇ ਸੁਪੀਰੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 13(1)(e) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ – ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਫੈਸਲਾ: ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ – ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਵੀ, ਇਹ

ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ – ਜੇ ਇਹ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹੀ ਗੱਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦਸੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ – ਇਹ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਖੇ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਉਚਿਤ ਕਾਲ ਕਰੇ।

ਮੈਕਸਿਮ – Nullum tempus aut locus occurrit regi – ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: ਧਾਰਾ 169 ਦਾ ਸੀਆਰਪੀਸੀ

1. ਧਾਰਾ 169 ਦਾ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਚੁੱਪ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਾਰਾ 169 ਦਾ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਉੱਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲੈਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਦੋਂ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਮੁਲਜ਼ਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਬੌਂਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 39]

"ਹੋਰ ਜਾਂਚ" ਦਾ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ?

2. ਰਾਮਾ ਚੌਧਰੀ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦਰਜ (2009) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 346, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ, "ਸੈਕਸ਼ਨ 173(8) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ 'ਹੋਰ ਜਾਂਚ' ਅਤਿਰਿਕਤ; ਹੋਰ; ਜਾਂ ਸਹਾਇਕ ਹੈ।" "ਹੋਰ ਜਾਂਚ", ਇਸ ਲਈ, ਪਹਿਲੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦੇਵੇ।" [ਪੈਰਾ 48]

"ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ" ਦਾਖਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀ ਵਿਕਲਪ ਹਨ?

3. ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(2)(i) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਈ ਸਥਿਤੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਇਹ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਕੱਢ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਇਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ: (1) ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜਾਣ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ, (2) ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਡਿਗਾਉਣਾ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ/ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੰਜਾਣ ਕਰਨਾ, (3) ਸੈਕਸ਼ਨ 156(3) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(8) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ। (4) ਪ੍ਰੋਟੈਸਟ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਇਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣਾ, ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 200 ਅਤੇ 202 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਗਾਂਹ ਵਧਣਾ। [ਪੈਰਾ 49]

"ਹੋਰ ਜਾਂਚ" ਲਈ ਮੁੱਖ ਵਿਚਾਰ ਕੀ ਹੈ?

4. ਹਸਨਭਾਈ ਵਲੀਭਾਈ ਕੁਰੇਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ (2004) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 347, ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ, ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਮੁੱਖ ਵਿਚਾਰ ਸੱਚਾਈ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਅਤੇ ਠੋਸ ਇਨਸਾਫ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਹੱਥ ਕੇਵਲ ਦੇਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੱਚ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਅਤੇ ਠੋਸ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਇਨਸਾਫ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। [ਪੈਰਾ 50][156-ਜੀ-ਐਚ; 157-ਏ]

5. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਜਿੱਥੇ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

(ਬੰਦ ਰਿਪੋਰਟਾਂ) ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੱਗੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੈਕਸ਼ਨ 173(2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(8) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(8) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਲਈ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮੀਖਿਆ ਜਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 76]

6. ਅੰਤਿਮ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: (i) ਜਦੋਂ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੱਗੇ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਲਈ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਸਵੀਕਾਰਯ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ (ਸੀਆਰਪੀਸੀ) ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਅਧੀਨ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੈ; (ii) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮੀਖਿਆ, ਵਾਪਸ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ; (iv) ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਸਿਰਫ ਪਹਿਲੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਅਗਲਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 20 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ, ਦੋਹਰੀ ਜੋਖਮ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ; (v) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸੁਝਾਵ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਵਿਚਾਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਬਾਧਿਤ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 77]

ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਾਰਨ ਟਰਾਇਲ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ

7. ਆਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦਾ ਆਮ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ “ਅਪਰਾਧ ਕਦੇ ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ”। ਇਸ ਸਿਦਾਂਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਹਾਵਰੇ nullum tempus aut locus occurrit regi (ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੁਜ਼ਰਸ਼ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਨਹੀਂ) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੈਟਲਡ ਲਾਅ ਹੈ ਕਿ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਭਿਯੋਗ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਦੇਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 84]

1988 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਦੂਜੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਦੀ ਨਾ-ਪਾਲਣਾ

8. 1988 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਦੂਜੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 13 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਈ) ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਦੂਜੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 13 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਈ) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਅ) ਤੋਂ (ਸੀ) ਤੱਕ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਦੂਜੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਧਾਰਾ 13(1)(ਈ) ਅਧੀਨ 1988 ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ। ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰੈਂਕ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਰੈਂਕ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬੇਕਾਰ ਹੈ ਕਿ, ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦੋਸ਼ਾਂ

ਉੱਤੇ ਜਾਂਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਵੇਂਕਿ, ਇਹ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੌਰਾਨ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਖੇ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਉਚਿਤ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇ। [ਪੈਰਾ 88]

ਰਾਮਾ ਚੌਧਰੀ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਰਾਜ (2009) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 346 : [2009] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 482; ਹਸਨਾਇਕ ਵਲੀਭਾਈ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2004) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 347 : [2004] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 762; ਰਾਮਚੰਦਰਨ ਬਨਾਮ ਆਰ. ਉਧਯਾਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2008) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 413 : [2008] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 439; ਕੇ. ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਦੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1998) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 223 : [1998] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 72; ਸ਼੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਸਮਰਧਾ ਸ਼੍ਰੀਪਾਦ ਵੱਲਭਾ ਵੇਂਕਟ ਵਿਸ਼ਵਾਨੰਧ ਮਹਾਰਾਜ ਬਨਾਮ ਏ.ਪੀ. ਦੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1999) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 740 : [1999] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 870; ਹੇਮੰਤ ਧਸਮਾਨਾ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2001) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 536 : [2001] 1 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 646; ਯੂਨੀਅਨ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਪਾਪਾਇਆ ਅਤੇ ਹੋਰ (1997) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 614 : [1997] 4 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 56; ਰਾਮ ਲਾਲ ਨਾਰੰਗ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ) (1979) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 322 : [1979] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 923; ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਏ.ਐਸ. ਪੀਟਰ (2008) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 383 : [2007] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 517; ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2009) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 441 : [2008] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1049; ਕਾਰੀ ਚੌਧਰੀ ਬਨਾਮ ਮਸਤ. ਸੀਤਾ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (2002) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 714 : [2001] 5 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 588; ਓਫੀਸ਼ੀਅਲ ਲਿਕੁਇਡੇਟਰ ਬਨਾਮ ਦਯਾਨੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ (2008) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : [2008] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 331; ਪੂਜਾ ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (2016) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 135 : [2016] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 560 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਵਿਨੇ ਤਿਆਗੀ ਬਨਾਮ ਇਰਸ਼ਾਦ ਅਲੀ ਉਰਫ ਦੀਪਕ ਅਤੇ ਹੋਰ (2013) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 762 : [2012] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1005; ਵਿਨੂਭਾਈ ਹਰੀਭਾਈ ਮਲਵੀਆ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਰਾਜ (2019) 17 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : [2019] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 936; ਲੁਕੋਸ ਜ਼ਾਕਾਰੀਆ ਉਰਫ ਜ਼ਾਕ ਨੇਡੁਮਚਿਰਾ ਲੂਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜੋਸਫ ਜੋਸਫ ਅਤੇ ਹੋਰ (2022) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 241; ਐਚ.ਐਨ. ਰਿਸ਼ਬੁਦ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਰਾਜ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1955 ਐਸ.ਸੀ. 196 : [1955] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1150; ਕਮਲਾਪਤੀ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਰਾਜ 1980 (2) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 91 : [1979] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 717; ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਅਰੁਣਾ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (1995) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : [1994] 5 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. ਐਨ.ਪੀ. ਝਾਰੀਆ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਪੀ. ਦੀ ਰਾਜ (2007) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 358 : [2007] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 618; ਜਪਾਨੀ ਸਾਹੂ ਬਨਾਮ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਮੋਹੰਤੀ (2007) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 394 : [2007] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 582; ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (1996) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 323 : [1996] 7 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 432 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਦਿਵਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਏ. ਰਾਮਾਮੂਰਤੀ ਨਾਯਡੂ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1919 ਮੈਡ 751; ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਓਰਸ. 1974 ਕ੍ਰਿਲ ਐਲ.ਜੇ. 970 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕਿੰਗ-ਐਮਪਰਰ ਬਨਾਮ ਖਵਾਜਾ ਨਾਜ਼ਿਰ ਅਹਮਦ, ਵੈਲ. ਐਲ.ਐਕਸ.ਆਈ. ਭਾਰਤੀ ਅਪੀਲਾਂ, 203 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

[2012] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1005 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 17 (ii), 33 (i)

[2019] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 936 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 33 (ii)

[1955] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1150 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 43

[2009] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 482 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 48

[2004] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 762 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 50

[2008] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 439 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 51

[1998] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 72 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 51

[1999] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 870 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 53

[2001] 1 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 646 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 54

[1997] 4 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 56 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 55

[1979] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 923 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 57

[2007] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 517 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 58

[2008] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1049 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 59

[1979] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 717 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 66

[1994] 5 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 274 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 68

[2007] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 618 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 74

[2001] 5 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 588 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 75

[2008] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 331 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 82 [2007] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 582 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 84

[1996] 7 ਸਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 432 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 86

[2016] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 560 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਪੈਰਾ 87

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ : ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1300-1302 ਦਾ 2023.

ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਉੱਚ ਨਿਆਂਕਾਲ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 15.12.2015 ਨੂੰ ਸੀ.ਆਰ.ਐਲ.ਓ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 11101 ਅਤੇ 15873 ਦੇ 2015 ਅਤੇ ਮਿਤੀ 08.01.2016 ਨੂੰ ਸੀ.ਆਰ.ਐਲ.ਓ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 411 ਦੇ 2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ.

ਜਯੰਤ ਕੇ. ਸੂਦ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਪ੍ਰਵੀਨਾ ਗੌਤਮ, ਮਿਸਿਜ਼ ਸੁਸ਼ਾਸਿਨੀ ਸੇਨ, ਮਿਸਿਜ਼ ਸੌਦਾਮਿਨੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਮਿਤ

ਸ਼ਰਮਾ ਬੀ, ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਪੀ ਵੀ ਯੋਗੇਸਵਰਨ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ.

ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਬੂ, ਸੀ. ਕੇ. ਸਾਸੀ, ਅਬਦੁੱਲਾ ਨਸੀਹ ਵੀ ਟੀ, ਮਿਸ ਮੀਨਾ ਕੇ ਪੌਲੋਸ, ਨਵੀਨ ਸੁਰੇਸ਼, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਜੇ. ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ.

2. ਚੂੰਕਿ ਸਭ ਸਿਰਲੇਖਿਤ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ.

3. ਇਸ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮੁੱਖ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉੱਚ ਨਿਆਂਕਾਲ ਨੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਿਊਰ, 1973 (ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, 'ਦ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.') ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ (ਬੰਦ ਰਿਪੋਰਟ) ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ? ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੀ ਉੱਚ ਨਿਆਂਕਾਲ ਨੇ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਲੈਣਾ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 'ਤੇ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੰਦ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ?

ਤੱਥ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ

4. ਇੱਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3 ਦੀ. ਦ੍ਵਾਰਕਾਨਾਥ ਰੈੱਡੀ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1) ਨੇ ਸਾਲ 1993 ਵਿੱਚ ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰੋਕਥਾਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ.

5. ਜਨਵਰੀ, 2003 ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3 ਨੂੰ ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਮਿਲੀ ਸੀ।

6. 30.06.2006 ਨੂੰ, ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੇ ਦਫਤਰ (ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ.) ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ:

(i) ਡੀ. ਦ੍ਵਾਰਕਾਨਾਥ ਰੈੱਡੀ (ਏ-1) 2004 ਤੋਂ ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣਕਾਰ ਦੇ ਪਦ 'ਤੇ ਕਾਰਜਰਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮੁੱਖ ਆਮਦਨ ਉਸਦੀ ਤਨਖਾਹ ਸੀ।NONE NONE

(ii) NONEਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਡੀ. ਸੁਜਾਨਾ ਰੈੱਡੀ (ਏ-2) ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕੋਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਐਮ/ਐਸ ਸੁਜਾਨਾ ਇੰਜੀਨੀਅਰਜ਼ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।NONE NONE

(iii) NONEਉਸ ਜੋੜੇ ਨੇ 01.04.2001 ਤੋਂ 31.03.2005 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰੁ. 64, 41, 690.92 ਲੱਖ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਆਮਦਨ ਰੁ. 50, 95, 371.57/- ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਏ-1 ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦੀ ਆਮਦਨ, ਏ-2 ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਆਮਦਨ, ਏ-2 ਦੀ ਵਪਾਰਕ ਆਮਦਨ, ਬੈਂਕ ਵਿਆਜ, ਆਂਧਰਾ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਹਾਊਸਿੰਗ ਲੋਨ, ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ 'ਤੇ ਪੂੰਜੀ ਲਾਭ, ਏ-1 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਨਾਮ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।NONE NONE

(iv) NONE01.04.2001 ਤੋਂ 31.03.2005 ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਰੁ. 12, 74, 347.16/- ਦਾ ਖਰਚਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਰੁ. 38, 21, 024.41/- ਦੀ ਬਚਤ ਰਹਿ ਗਈ।NONE NONE

(v) NONEਇਸ ਲਈ, 31.03.2005 ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਅਨੁਪਾਤਹੀਣ ਸੰਪਤੀ ਰੁ. 26, 20, 666.51/- ਦੀ ਸੀ।NONE NONE

ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਿਵਾਰਣ ਐਕਟ, 1988 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, '1988 ਦਾ ਐਕਟ') ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(ਈ) ਪੜ੍ਹਨ ਸਮੇਤ ਧਾਰਾ 13(2) ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, 'ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.') ਦੀ ਧਾਰਾ 109 ਅਧੀਨ ਆਰ.ਸੀ ਐਮ.ਏ 1 2006 ਏ 0027 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ।

7. 24.12.2008 ਨੂੰ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ./ਏ.ਸੀ.ਬੀ. ਨੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ, ਚੈਨਈ, ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 (ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3) ਖਿਲਾਫ ਨਿਯਮਿਤ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ: "ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 173 ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।"

8. ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਨਿਯਮਿਤ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਖਿਲਾਫ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

9. ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਪਰੋਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 29.01.2009 ਨੂੰ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:

"ਆਦੇਸ਼

ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ/ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 173 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਐਕਸਨ ਨੰਬਰ 1 ਖਿਲਾਫ ਨਿਯਮਿਤ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਲਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

1. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ., ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਜ੍ਹਾ ਕਨਵਿੰਸਿੰਗ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਲਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਮੈਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਇਸ 29ਵੇਂ ਦਿਨ ਜਨਵਰੀ 2009 ਨੂੰ ਬੋਲਿਆ।

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਮੁੱਖ ਖਾਸ ਜੱਜ"

10. 24.02.2012 ਨੂੰ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਖਿਲਾਫ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

11. ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਅਨੁਪਾਤਹੀਨ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਆਪਣੇ

ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਚੇਤਾਵਨੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਆਂਧਰਾ ਬੈਂਕ ਤੋਂ 3, 00,000/- (ਤਿੰਨ ਲੱਖ) ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ ਲਿਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਵੱਲੋਂ ਘਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ ਆਏ ਅਸਲ ਖਰਚੇ ਦੀ ਸਹੀ ਸੂਚਨਾ ਨਾ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਚੇਤਾਵਨੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

12. 26.06.2013 ਨੂੰ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਸੀ.ਆਰ.ਐਲ. ਐਮ.ਪੀ. 3833/2013 ਨੂੰ ਆਰ.ਸੀ ਐਮ.ਏ 1 2006 ਏ0027 ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 173(8) ਦੀ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ., ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"...ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 24.12.2008 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 173 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਸੀ..."

"... ਇਹ ਵਿਨਮ੍ਰਤਾ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਸਬੂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਏ-1 ਅਤੇ ਏ-2 ਦੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਆਮਦਨ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤਹੀਣ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।"

13. ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ 28.06.2013 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

“ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਅਭਿਯੋਜਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਭਿਯੋਜਨ ਕੋਲ ਨਵੇਂ ਸਬੂਤ ਹਨ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਆਮਦਨ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤਹੀਣ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਸਹੀ ਹੈ।”

14. 01.03.2014 ਨੂੰ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਕਸਟਮ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਸੀ.ਆਈ.ਵੀ-ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਕਸਟਮ ਹਾਊਸ, ਚੈਨਈ ਨੂੰ ਪੱਤਰ/ਸੰਮਨ ਨੰਬਰ ਆਰ.ਸੀ 27/ ਏ/2006/ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ./ਏ.ਸੀ.ਬੀ./ਚੈਨਈ/0799 ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਰ.ਸੀ 27(ਏ)/06 ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਸਬੰਧੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਡੀ. ਦ੍ਵਾਰਕਾਨਾਥ ਰੈੱਡੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ।

15. 13.03.2014 ਨੂੰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਨੇ ਮਦਰਾਸ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੰਮਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 1.03.2014 ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ.ਆਰ.ਐਲ. ਓ.ਪੀ. ਦਾ ਨੰਬਰ 6371 ਦੇ 2014 ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੰਮਨ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਜੋ “ਨਾ ਤਾਂ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਸਨ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਸਨ।”

“3. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 2013 ਵਿੱਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ/ਸਮੱਗਰੀ ਮਿਲੀ ਜਿਸ ਨੇ ਹੇਮੇਂਦਰ ਰੈੱਡੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਬੰਦ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਜਾਂਚ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਜੀ. ਪਲਾਨੀਅੱਪਨ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ./ਏ.ਸੀ.ਬੀ., ਚੈਨਈ ਨੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਦੀ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ, ਚੈਨਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਪੀ.ਐਸ.ਜੇ., ਚੈਨਈ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਦਿਨਾਂਕ 28.06.2013 ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ।

17. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਨਾਂਕ 11.09.2014 ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਓ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 6371 ਦੇ 2014 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਾਲ ਵਜੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

(i) ਸਾਲ 2013 ਵਿੱਚ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਕੁਝ ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੱਗਰੀ ਮਿਲੀ ਜਿਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

(ii) ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ 173(8) ਅਧੀਨ, ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 173(2) ਅਧੀਨ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਵਿਨੇ ਤਿਆਗੀ ਬਨਾਮ ਇਰਸ਼ਾਦ ਅਲੀ ਉਰਫ ਦੀਪਕ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਕਿ (2013) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 762 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਔਪਚਾਰਿਕ ਆਗਿਆ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(iii) ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਸਵੀਕ□ਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇਕਰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੱਗਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

(iv) ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕਾਉਂਟਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 2013 ਵਿੱਚ ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੱਗਰੀ ਮਿਲੀ ਜਿਸ ਨੇ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

(v) ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 156(3) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(vi) ਇਹ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੈ।

(vii) ਚੂੰਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਤੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ।

18. 17.12.2014 ਨੂੰ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1, 2 ਅਤੇ 3 ਖਿਲਾਫ ਵਿਸਤਾਰਤ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ:

(i) ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1, ਹੇਮੇਂਦਰ ਰੈੱਡੀ, ਜੋ ਕਿ ਡੀ. ਸੁਜਾਨਾ (ਏ-2) ਦਾ ਜੀਜਾ ਸੀ, ਚੇਨਾ ਰੈੱਡੀ ਗਾਰੂ ਪੱਲੀ, ਚਿੱਤੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ ਸੀ।

(ii) ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3, ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਡੀ. ਸੁਜਾਨਾ ਅਤੇ ਹੇਮੇਂਦਰ ਰੈੱਡੀ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਪਤੀ/ਧਨਾਤਮਕ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਪਾਏ ਗਏ, ਜੋ ਕਿ ਰੁਪਏ 61, 11, 989/- ਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣੀ ਪਹਿਚਾਣੀ ਆਮਦਨ ਦੌਰਾਨ 01.01.1998 ਤੋਂ 30.06.2005 ਤੱਕ ਰੁਪਏ 59, 90, 135/- ਸੀ।

19. 2.06.2015 ਨੂੰ, ਇੱਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਮਦਰਾਸ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿ. ਓ. ਪੀ. ਨੰਬਰ 15873 ਦੇ 2015 ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

20. 27.04.2015 ਨੂੰ, ਇੱਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਕ੍ਰਿ. ਓ. ਪੀ. ਨੰਬਰ 11101 ਦੇ 2015 ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

21. 14.09.2015 ਨੂੰ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

22. 15.12.2015 ਨੂੰ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕ੍ਰਿ. ਓ. ਪੀ. ਨੰਬਰ 11101 ਦੇ 2015 ਅਤੇ ਕ੍ਰਿ. ਓ. ਪੀ. ਨੰਬਰ

15873 ਦੇ 2015 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:

(i) ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 173 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਤਿੰਨ ਵਿਕਲਪ ਹੁੰਦੇ ਹਨ – ਯਾ ਤਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ, ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਜਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 156(3) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ।

(ii) ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਕੇਵਲ “ਹੋਰ ਜਾਂਚ” ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਇੱਕ “ਮੁੜ-ਜਾਂਚ/ਦੇ-ਨੇਵੇ ਜਾਂਚ” ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ।

(iii) ਵਿਨੇ ਤਿਆਗੀ(ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(2) ਅਧੀਨ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਜ਼ਾ, ਦੇ-ਨੇਵੇ ਜਾਂ ਮੁੜ-ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(iv) “ਮੁੜ-ਖੋਲ੍ਹਣ”/“ਹੋਰ ਜਾਂਚ” ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 4 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(v) ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਲਈ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਝ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਲੰਬਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(vi) ਇਸ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(vii) ਵਿਨੇ ਤਿਆਗੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ Crl. O.P. ਨੰਬਰ 6371 ਦੇ 2014 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

23. ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 3 ਨੇ ਵੀ Crl. O.P. ਨੰਬਰ 411 ਦੇ 2016 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 08.01.2016 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ Crl. O.P. ਨੰਬਰ 411 ਦੇ 2016 ਨੂੰ ਜੋ ਕਿ ਡੀ. ਦ੍ਵਾਰਕਾਨਾਥ ਰੈੱਡੀ ਨੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ 15.12.2015 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹੀ ਸਿਦਾਂਤ ਅਤੇ ਤਰਕ ਡੀ. ਦ੍ਵਾਰਕਾਨਾਥ ਰੈੱਡੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ।

24. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਅਭਿਯੋਗ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ (ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ.) ਕੋਲ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰਤਾ/ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਅਪਣਾਇਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮਕਾਲੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦੇ 11.09.2014 ਨੂੰ Crl. O.P. ਨੰਬਰ 6371 ਦੇ 2014 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਹੱਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਵੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਮਕਾਲੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਪਰ ਇਨਕੁਰੀਅਮ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਕ ਹੋਰ ਸਮਕਾਲੀ ਬੈਂਚ ਲਈ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

25. ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ।

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਲੀਲਾਂ

26. ਸ੍ਰੀ ਜਯੰਤ ਕੇ. ਸੂਦ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ, ਜੋ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ

ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਨਿਆਂਇਕ ਭੁੱਲ ਹੋਈ।

27. ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਅਧੀਨ ਤਬ ਵੀ ਅਗਲੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬੰਦ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਸਮੱਗਰੀ/ਸਬੂਤ ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਬੇਨਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਗਲੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ ਗਈ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਬੀਆਈ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੀਬੀਆਈ ਨੂੰ ਮਾਮਲਾ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ।

28. ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 3 (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1) ਨੇ ਸੀਬੀਆਈ ਵੱਲੋਂ ਮਾਮਲਾ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੀਆਰਐਲ. ਓ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 6371 ਦੀ 2014 ਦੀ ਫਾਇਲਿੰਗ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਸੀਆਰਐਲ. ਓ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 6371 ਦੀ 2014 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਮਕਾਲੀ ਬੈਂਚ ਲਈ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਜਾਂ ਅਣਗੌਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸੀਆਰਐਲ. ਓ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 6371 ਦੀ 2014 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਨੀਤ ਤਿਆਗੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਸੁਦ ਅੱਗੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਨੀਤ ਤਿਆਗੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਦੌਰ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀਆਰਐਲ. ਓ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 6371 ਦੀ 2014 ਦੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ 11.09.2014 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੈਰਾ 5 ਤੋਂ ਸਪੱਸਟ ਹੈ।

29. ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ

30. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ, ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ (ਸੀਬੀਆਈ) ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਬੰਦ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਸਵੀਕ□ਤੀ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ, ਕੁਝ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਲੰਬਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਾਰੀ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਸੀਬੀਆਈ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸ

31. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਆਰਡਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬੰਦ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਟ੍ਰਾਇਲ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਰਥਾਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

32. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17(ਦੂਜੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ) ਅਧੀਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੀ ਨਾ-ਪਾਲਣਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ.ਸੀ.ਨੰਬਰ 13 ਦੇ 2015 ਵਿੱਚ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਤੇਰਵੇਂ ਵਾਧੂ ਖਾਸ ਜੱਜ ਲਈ ਮਿਸਟਰ ਸਈਦ ਬਜਲੁੱਲਾਹ ਏ.ਐਸ.ਪੀ./ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ./ਏ.ਸੀ.ਬੀ./ਚੇਨਈ ਦੁਆਰਾ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਉੱਤੇ, ਜੋ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 207 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17(ਦੂਜੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ) ਅਧੀਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਿਸਟਰ ਸਈਦ ਬਜਲੁੱਲਾਹ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ, ਜੋ ਕਿ ਆਰ.ਸੀ. ਐਮ.ਏ. 1 2006 ਏ 0027 ਵਿੱਚ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(ਈ) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹੋਈ ਅਤੇ ਸੀ.ਸੀ.ਨੰਬਰ 13 ਦੇ 2015 ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ। ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ 1988 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17(ਦੂਜੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ) ਦੀ ਨਾ-ਪਾਲਣਾ ਇੱਕ ਅਵੈਧਤਾ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਦੀ ਹੈ।

33. ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਕੇਸ ਲਾਅ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

(i) ਵਿਨੇ ਤਿਆਗੀ ਬਨਾਮ ਇਰਸ਼ਾਦ ਅਲੀ ਉਰਫ ਦੀਪਕ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ (2013) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 762;

(ii) ਵਿਨੂਭਾਈ ਹਰੀਭਾਈ ਮਾਲਵੀਯਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ (2019) 17 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1; ਅਤੇ

(iii) ਲੁਕੋਸ ਜ਼ਾਕਾਰੀਆ ਉਰਫ਼ ਜ਼ਾਕ ਨੇਡੂਮਚਿਰਾ ਲੂਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜੋਸਫ ਜੋਸਫ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ (2022) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 241.

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

34. ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 169 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"169. ਜਦੋਂ ਸਬੂਤ ਘੱਟ ਹੋਣ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਰਿਹਾਈ।—

ਜੇਕਰ, ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿ ਪਰਯਾਪਤ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਉਚਿਤ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਬੰਧਪਤ੍ਰ ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਬਿਨਾਂ ਜਮਾਨਤੀਆਂ ਦੇ ਜਾਂ ਜਮਾਨਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਰੇ, ਰਿਹਾ ਕਰੇਗਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਸਕੇ, ਜੇਕਰ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਲੈਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਕਰੇ।"

35. ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਬੱਧਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਸਬੂਤ ਪਰਯਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਉਚਿਤ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਲਈ।

36. ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 169 ਦੀ ਸਾਫ ਪੜਚੋਲ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਿੱਖਿਆ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਇਹ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹੋਵੇਗੀ।

37. ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ

ਕਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਲੈਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ।

38. ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ: 173.ਜਾਂਚ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ।—

(1) ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਅਧੀਨ ਹਰ ਜਾਂਚ ਬਿਨਾਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(1A) ਧਾਰਾਵਾਂ 376, 376A, 376AB, 376B, 376C, 376D, 376DA, 376DB ਜਾਂ 376E ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਸਬੰਧੀ ਜਾਂਚ, ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ।

(2)(i) ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਇਹ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅੱਗੇ ਭੇਜੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇਗਾ—

(a) ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ;

(b) ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਕਿਸਮ;

(c) ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਲੱਗਦੇ ਹਨ;

(d) ਕੀ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਜੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕਿਸ ਵੱਲੋਂ;

(e) ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;

(f) ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਬੌਂਡ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ, ਜੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤਦਾਰਾਂ ਦੇ;

(g) ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 170 ਅਧੀਨ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(h) ਜਾਂਚ ਧਾਰਾਵਾਂ 376, 376A, 376AB, 376B, 376C, 376D, 376DA, 376DB ਜਾਂ ਧਾਰਾ 376E ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਔਰਤ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂਚ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਗਈ ਹੈ।

(ii) ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਚਾਰ ਕਰੇਗਾ।

(3) ਜਿਥੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਇੱਕ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਧਾਰਾ 158 ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ, ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਆਮ ਜਾਂ ਖਾਸ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ; ਅਤੇ ਉਹ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(4) ਜਦੋਂ ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਅੱਗੇ ਭੇਜੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਉਸ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਜਾਂ ਅਨਿਵਾਰਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਉਚਿਤ ਲੱਗੇ ਉਸ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗਾ।

(5) ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 170 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਅਗੇ ਭੇਜੇਗਾ—

(ਅ) ਉਹ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅੰਸ਼ ਜਿਨ 'ਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ;

(ਬ) ਸੈਕਸ਼ਨ 161 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਹ ਸਾਰੇ ਬਿਆਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਆਪਣੇ ਗਵਾਹਾਂ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

(6) ਜੇਕਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿਆਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਬਿਆਨ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਏਗਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਨਾਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਹੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੇ।

(7) ਜਿੱਥੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ (5) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

39. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 169 ਵਿੱਚ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 173 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 169 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਜਵਾਨ ਲੈਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਦੋਂ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੋਵੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲੈਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 173 ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਤ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(2)(i) ਦੇ ਖੰਡ (ਡੀ) ਅਤੇ (ਐਫ) ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

“173(2)(i) xxx xxx

(ਡੀ) ਕੀ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਲਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕਿਸ ਵੱਲੋਂ;

xxx xxx xxx

(ਐਫ) ਕੀ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤਦਾਰਾਂ ਦੇ;

40. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਪੂਰਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1898 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ‘ਪੁਰਾਣਾ ਕੋਡ’) ਵਿੱਚ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਦੇ ਸਮਾਨ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਨਵਾਂ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਖਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ 'ਤੇ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

41. ਪੁਰਾਣੇ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਤਾਜ਼ਾ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਲਈ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਤਰੀਕਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਵੱਲੋਂ ਸੰਜੀਦਗੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ

ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

42. ਉਕਤ ਭੁੱਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ 1919 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿਵਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਏ. ਰਾਮਾਮੂਰਤੀ ਨਾਇਡੂ ਨੇ ਏਆਈਆਰ 1919 ਮੈਡ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ 751, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ:

“ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਦੀਆਂ ਜਾਂਚਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਦੂਜੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।”.

43. ਪੁਰਾਣੇ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦਿਵਾਕਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ ਐਚ.ਐਨ. ਰਿਸ਼ਬੁਦ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ AIR 1955 SC 196 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ:-

“ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੀ ਅਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਜਲਦੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ, ਸੰਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਏ, ਅਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖਾਮੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਮਲੇ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ: ਅਜਿਹਾ ਕੋਰਸ ਕੋਡ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 202 ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਸੰਜਾਣ ਕਰਦਿਆਂ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਅਪਣਾਈ ਖਾਸ ਜੱਜ ਦੀਆਂ ਅਧੀਨਤਾ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਵਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਵਾਰੰਟ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।”

44. ਕੁਝ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਧਾਰਾ 173 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਜਾਣ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ 1974 Crl LJ 970 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਜਾਣ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਫੰਕਟਸ ਓਫਿਸੀਓ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ।

45. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਐਚ.ਐਨ. ਰਿਸ਼ਬੁਦ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ 'ਸੰਜਾਣ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ' ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

46. ਨਿਆਇਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਸੰਗਤੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ (ਹੇਠ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 14.23) ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੁਖਤਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 173(8) ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(2) ਅਧੀਨ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਨੇ ਅਜੇ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਜਾਂਚ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

47. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(1) ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(2) ਅਧੀਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ; ਅਤੇ

(2) ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ, ਅਧਿਕਾਰੀ-ਇਨ-ਚਾਰਜ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ:

(a) ਹੋਰ ਸਬੂਤ, ਮੌਖਿਕ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ,

(b) ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ, ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣ ਲਈ,

(3) ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (2) ਤੋਂ (6) ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋ ਸਕੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਰ ਜਾਂਚ ਬਿਨਾਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਨ ਚਾਰਜ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਇਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅੱਗੇ ਭੇਜੇਗਾ।

ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ, ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ (ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਾਂ ਚਲਾਨ) ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਾਂ ਚਲਾਨ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। (ਹਵਾਲਾ: "ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਡਿੰਗਜ਼ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੜਾਅ" ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲਾ ਲੇਖ)। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਦੁਆਰਾ ਡੀ. ਨਾਗੇਸਵਰ ਰਾਵ, ਪ੍ਰਲ.ਜੇ.ਸੀ.ਜੇ., ਮੰਥਨੀ।)

"ਹੋਰ ਜਾਂਚ" ਦਾ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ?

48. ਰਾਮਾ ਚੌਧਰੀ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (2009) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 346, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ, "ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ 'ਹੋਰ ਜਾਂਚ' ਅਤਿਰਿਕਤ, ਹੋਰ, ਜਾਂ ਪੂਰਕ ਹੈ। 'ਹੋਰ ਜਾਂਚ', ਇਸ ਲਈ, ਪਹਿਲੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਪਹਿਲੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਟਾ ਕੇ।"

"ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ" ਦਾਖਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਕਲਪ ਕੀ ਹਨ?

49. ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(2)(i) ਅਧੀਨ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਈ ਸਥਿਤੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਇਹ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਕੱਢ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਇਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(1) ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲਵੋ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕਰੋ,

(2) ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਡਿੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ/ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ,

(3) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 156(3) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(4) ਪ੍ਰੋਟੈਸਟ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 200 ਅਤੇ 202 ਅਧੀਨ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ।

"ਹੋਰ ਜਾਂਚ" ਲਈ ਮੁੱਖ ਵਿਚਾਰ ਕੀ ਹੈ?

50. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਸਨਭਾਈ ਵਲੀਭਾਈ ਕੁਰੇਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (2004) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 347, ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਮੁੱਖ ਵਿਚਾਰ ਸੱਚ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਅਤੇ ਠੋਸ ਇਨਸਾਫ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਹੱਥ ਕੇਵਲ ਦੇਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

“ਹੋਰ ਜਾਂਚ” ਅਤੇ “ਮੁੜ-ਜਾਂਚ” ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ

51. ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ “ਹੋਰ ਜਾਂਚ” ਅਤੇ “ਮੁੜ-ਜਾਂਚ” ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਰਾਮਚੰਦਰਨ ਬਨਾਮ ਆਰ. ਉਧਯਾਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ (2008) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 413, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਰੀਕ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਕੇ. ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਦੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ (1998) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 223 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪੈਰਾ 7 ਅਤੇ 8 ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ:

“7. ਇਸ ਮੋੜ 'ਤੇ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦਾ ਨੋਟ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁੜ-ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇ. ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਦੀ ਰਾਜ [(1998) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 223 : 1998 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 1219] II ਵਿੱਚ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਅੰਤਰ ਆਲਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ : (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 237, ਪੈਰਾ 24)

“24. ‘ਹੋਰ’ (ਜਦੋਂ ਇਸਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦਾ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਅਰਥ ਹੈ ‘ਵਾਧੂ; ਹੋਰ; ਸੁਪਲੀਮੈਂਟਲ’। ‘ਹੋਰ ਜਾਂਚ’ ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁੜ-ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਟਾ ਦੇਵੇ। ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ‘ਹੋਰ’ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਗਾਊਣੀ ਹੈ—ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨਹੀਂ—ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਬਾਰੇ।”

8. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮੁੜ-ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਮਰਥਨਯੋਗ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਅਧੀਨ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਸੀ.ਬੀ. ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।”

"ਹੋਰ ਜਾਂਚ" ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ

52. ਕਿੰਗ-ਐਮਪਰਰ ਬਨਾਮ ਖਵਾਜਾ ਨਜੀਰ ਅਹਮਦ, ਵੈਲ. ਐਲ.ਐਕਸ.ਆਈ. ਭਾਰਤੀ ਅਪੀਲਾਂ, 203 ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:

"ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਿਆਂਇਕ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਮੁਫਤ ਪਹੁੰਚ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇਵੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸੌਂਪਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਗੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਕਥਿਤ ਸੰਜਾਮਲ ਅਪਰਾਧ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਫਸੋਸਜਨਕ ਨਤੀਜਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯਮਾਂ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਾਰਜ ਪੂਰਕ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਓਵਰਲੈਪਿੰਗ, ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਚਿਤ ਪਾਲਣ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਸਿਰਫ ਤਦ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜਦੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 491 ਅਧੀਨ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਤਹਿਤ ਹਬੀਅਸ ਕੋਰਪਸ ਦੇ ਸੁਆਲ ਵਿੱਚ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ।"

53. ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਸਮਰਥਾ ਸ੍ਰੀਪਾਦ ਵੱਲਭਾ ਵੇਂਕਟ ਵਿਸ਼ਵਾਨੰਧਾ ਮਹਾਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (1999) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 740, ਪੈਰਾ 10 ਅਤੇ 11 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:

"10. ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜਾਮ ਲਿਆ, ਤਾਂ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਮ ਲਾਲ ਨਾਰੰਗ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ) [(1979) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 322 : 1979 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 479 : ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1979 ਐਸ.ਸੀ. 1791] ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਕੋ ਇਕ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਔਪਚਾਰਿਕ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

11. ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਧਾਰਾ 173(8) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਉੱਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਭਾਰ ਪਾਉਣਾ ਕੇਵਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸੰਭਾਵੀ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਭਾਰ ਨਾਲ ਲਾਦਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਅਸੀਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਉੱਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਗੇ।

54. ਹੇਮੰਤ ਧਸਮਾਨਾ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ (2001) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 536, ਇਸ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"15. ਜਦੋਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ (ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਜੱਜ) ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਨਿਆਇਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸੱਚੇ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਵੀ ਖੋਜੇ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਪਹਿਲੂ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਓਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਾਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਉੱਤੇ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉੱਤੇ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਉੱਤੇ

ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਰੋਧੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਉਭਰਦੇ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਸੁਆਧੀਨ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਹ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਧਾਰਾ 190(1)(b) ਦੇ ਕੋਡ ਅਧੀਨ। ਤੀਜਾ ਵਿਕਲਪ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ...

16. ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜੋ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਉੱਤੇ ਚਾਲੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਉਚਿਤ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕੇਵਲ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤਾਂ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ। ..."

55. ਯੂਨੀਅਨ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਪਾਪਾਇਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (1997) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 614, ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 13 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:

"ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(8) ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ "ਹੋਰ ਜਾਂਚ" ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਐਤਰਾਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ "ਨਵੀਂ" ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 173 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (2) ਤੋਂ (6) ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।".

56. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਸਨਭਾਈ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"12. ਸੈਕਸ਼ਨ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਕੋਡ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਝੋਂ, ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ ਜਾਂ ਢੰਗ ਅਤੇ ਕਿਸਮ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸਨ।

13. ਰਾਮ ਲਾਲ ਨਾਰੰਗ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ) [(1979) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 322 : 1979 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 479 : ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1979 ਐਸ.ਸੀ. 1791] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਧੂਰੀ ਜਾਂਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਂਛਨੀਯ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਔਪਚਾਰਿਕ ਆਗਿਆ ਮੰਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਬਜਾਏ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਦੇ ਕਿ ਸਿਰਫ ਜਲਦੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪਾਏ ਗਏ ਅਸਲ ਜਾਂ ਵਾਸਤਵਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਅਸਰਦਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਉਤਨੀ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ, ਵਾਂਛਨੀਯ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਜਲਦੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤਾਂ। ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜੇਕਰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੱਚ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅਸਲ ਅਤੇ ਠੋਸ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸਰਦਾਰ ਇਨਸਾਫ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।"

57. ਰਾਮ ਲਾਲ ਨਾਰੰਗ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ (1979) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 322, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“21. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ; ਕ੍ਰਪੀਸੀ, 1898 ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਦੀ ਸੰਜ੍ਞਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਨਾ ਹੀ ਧਾਰਾ 173 ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਧਾਰਾ 190 ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਜ੍ਞਾ ਲੈਣ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਭਿਆਸ, ਸੁਵਿਧਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੀ ਬਹੁਮਤ ਨੇ ਨਵੇਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਉੱਤੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ 1898 ਦੇ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 173 ਤਹਿਤ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਜ੍ਞਾ ਲੈ ਲਈ ਸੀ, ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜਰੂਰਤ ਪੈਣ ਉੱਤੇ ਜਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਚਾਹੇ ਵਰਤ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪੁਲਿਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਔਪਚਾਰਿਕ ਆਗਿਆ ਮੰਗ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ।”

58. ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਏ.ਐਸ. ਪੀਟਰ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ (2008) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 383, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

59. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ (2009) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 441, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"68. ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਧਾਰਾ 36 ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਵੱਖਰੇ ਪੈਰ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਧਾਰਾ 36 ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ, 1861 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਧਾਰਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਜ੍ਞਾ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ, ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਸ੍ਵਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨਿਆਇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਪਾਬੰਧੀ ਸਿਰਫ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਾਸ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਕੀਰੀ ਵਾਸੂ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ. [(2008) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 409 : (2008) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 440] ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਹੀਅਤ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਆਗਿਆ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

60. ਵਿਨੇ ਤਿਆਗੀ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਕਿ "ਹੋਰ ਜਾਂਚ" ਸੈਕਸ਼ਨ 173(8) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ (ਸੀਆਰਪੀਸੀ) ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਮੌਖਿਕ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(8) ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਇੱਕ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

61. ਵਿਨੇ ਤਿਆਗੀ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਕਿ:

"40.2. ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਹੋਰ ਜਾਂਚ" ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(6) ਦੇ ਅਧੀਨ।

Xxx

xxx

xxx

"40.4. ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਡ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 173(2) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਕੁਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 156(3) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।" ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(8) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(8) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਵੇਗਾ।

40.5. ਕੋਡ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਮਾਣ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇ। ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਫਿਰ ਵੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

40.6. ਇਹ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ "ਹੋਰ ਜਾਂਚ" ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਕ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ..."

62. ਵਿਨੂਭਾਈ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ; ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਈ ਵਿਵਾਦਾਸਪਦ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਜਸਟਿਸ ਆਰ.ਐਫ. ਨਾਰੀਮਨ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਬੋਲਦਿਆਂ, ਪੈਰਾ 38 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ:

“ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਇੱਕ ਉੱਚਤ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਜਾਂਚ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੇਗੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਹਾਂ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 173(8) ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ, ਪਰ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦਾ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰੀ-ਟ੍ਰਾਇਲ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿੱਚ ਅਚਾਨਕ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੀ ਖਿੱਲਵਾੜ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਕੇਸ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਚੀਕਣ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਬੇਕਸੂਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਨਾ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੱਡਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇੰਨੀ ਸੰਕੀਰਣ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਰੰਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਧਾਰਾ 156(3) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਧਾਰਾ 156(I), ਧਾਰਾ 2(h) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 173(8) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹਨ, ਜੈਸਾ ਕਿ ਇੱਥੇ ਉੱਪਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਟੇਜ ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਦੀ ਅਸਲ ਟ੍ਰਾਇਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ, ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਵਰਤੀ ਜਾਵੇ। ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਆਰਡਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲਤਾ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗਾ।" ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ, "ਧਾਰਾ 156(3) ਵਿੱਚ ਬੋਲੀ ਗਈ “ਜਾਂਚ” ਉਸ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਮਝਾਏਗੀ, ਜੋ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਦ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਚਾਰਜ ਫਰੇਮ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।”.

63. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਨਿਸਕਰਸ਼ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਕਿ, “ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 156(3) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 190 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਇਕ “ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ” ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਧਾਰਾ 173(8) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਵੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 2(h) ਵਿੱਚ ਸਮਾਹਿਤ “ਜਾਂਚ” ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ।”

64. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਥੇ ਉੱਲੇਖਿਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਅਚ੍ਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਦੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜਣਾ ਲੈ ਲਈ ਹੋਵੇ।

65. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਦੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ (ਬੰਦ ਰਿਪੋਰਟ) ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਤਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਸਵੀਕ□ਤੀ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

66. ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 190(1)(c) ਦੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਬੰਦ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਇੱਕ ਨਿਆਇਕ ਹੁਕਮ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਕਮਲਾਪਤੀ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਵਿੱਚ 1980 (2) ਐਸਸੀਸੀ 91 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਅ) ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਫਾਇਲ ਕਰਨਾ; ਜਾਂ (ਬੀ) ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਇੱਕ ਨਿਆਇਕ ਹੁਕਮ ਹੈ।

67. ਅਸੀਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਰੋਕਤ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਾਵੇਗਾ ਅੰਤਰ. ਜੋ ਕੁਝ ਜਾਂਚਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 190(1) ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਨਿਆਇਕ ਆਦੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਸੀਬੀਆਈ ਵਲੋਂ ਵਰਤਮਾਨ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧਿਆਇ 12 ਅਧੀਨ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

68. ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਅਰੁਣਾ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ (1995) 1 ਐਸਸੀਸੀ 1, ਬਿਲਾਰਾ ਵਿੱਚ ਮੁੰਸਿਫ ਅਤੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਪਹਿਲੀ ਕਲਾਸ, ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੋਸ਼ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅੰਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ, ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਨਕਲੀ ਦਸਤਖਤ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸੱਤਾ ਵਕਾਲਤਨਾਮੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 156(3) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਜਾਂਚ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 18.07.1981 ਨੂੰ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਝੂਠੀ ਸੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ 23.09.1981 ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਵਲੋਂ ਮੰਨ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੇ 24.09.1981 ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ, ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 420 ਅਤੇ 467 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਚਾਲਾਨ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ 25.06.1984 ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲਿਆ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜੋਧਪੁਰ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨਜ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰਾਜ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਆਇਆ।

69. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾ 3 ਅਤੇ 4 ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੁਸ਼ਾਹਦਾ ਕੀਤਾ:

3. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਇਆ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੰਨੀ ਗਈ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਪਤਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ, ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਜ਼ਰੀਆ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟ ਅਗਾਊ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

4. ਸ਼੍ਰੀ ਫ੍ਰਾਂਸਿਸ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਅਗਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸੰਜੋਗ ਲੈਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਬਸਟੈਂਟੇਟ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਮਾਥ ਨਾਥ ਤਲੁਕਦਾਰ ਬਨਾਮ ਸਰੋਜ ਰੰਜਨ ਸਰਕਾਰ [1962 ਸੁਪ (2) ਐਸਸੀਆਰ 297 - ਏਆਈਆਰ 1962 ਐਸਸੀ 876 : (1962) 1 ਕ੍ਰਿ ਐਲਜੇ 770] ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 203 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਖਾਰਜੀ ਇੱਕੋ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਪਰ ਇਹ ਕੇਵਲ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਝ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਗਲੀ ਟਿੱਪਣੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤਾਜ਼ਾ ਸਬੂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਠੀਕ ਉਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੱਗਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਅਗਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 11.09.2014 ਵਿੱਚ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

70. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇ. ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ (ਸੁਪਰਾ) ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਵਿਚਾਰਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ, ਕੇਰਲਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਹਿਸਮਾਂ ਐਕਟ, 1923 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਅਤੇ 4 ਅਧੀਨ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 34 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਕੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਭਾਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰਵਭੌਮਤਾ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ (ਸਾਥੀ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਟੀਮ ਦੇ ਮੁਖੀ ਇੱਕ ਡੀਆਈਜੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੀਬੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੇਰਲਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਿਤੀ 02.12.1994 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਦਿੱਲੀ ਖਾਸ ਪੁਲਿਸ ਸਥਾਪਨਾ ਐਕਟ, 1946 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, 'ਐਕਟ') ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਅਧੀਨ ਸੀਬੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਜਾਂਚ ਸੰਭਾਲੀ। ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਉੱਤੇ, 16.04.1996 ਨੂੰ, ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(2) ਅਧੀਨ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਸਨ।

ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 27.6.1996 ਨੂੰ, ਕੇਰਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਕਹੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ। ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਰਾਜ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ ਸੀ। 08.07.1996 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, "ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ" ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ "ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ" ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 27.6.1996 (ਜਿਵੇਂ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ) ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਸਪਸ਼ਟ ਪਾਠ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ "ਹੋਰ" ਜਾਂਚ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਅਧੀਨ, ਪਰ "ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ" ਜਾਂ "ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ" ਦਾ ਨਹੀਂ। "ਹੋਰ" (ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦਾ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ੀ ਅਰਥ ਹੈ "ਵਾਧੂ; ਹੋਰ; ਸੁਪਲੀਮੈਂਟਲ"। ਇਸ ਲਈ, "ਹੋਰ" ਜਾਂਚ, ਪਿਛਲੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲਈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ, ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਇੱਕ "ਹੋਰ" ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ - ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨਹੀਂ - ਬਾਰੇ ਅਗਾਉਂ ਭੇਜਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ "ਹੋਰ" ਸਬੂਤ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸੀਬੀਆਈ ਵੱਲੋਂ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ

ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਸਹਿਮਤੀ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਤੇ ਕਿ "ਹੋਰ ਜਾਂਚ" ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਜਾਰੀ ਹੈ ਜੋ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(8) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਹੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤੀ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਨਾਲ ਰਾਜ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਵੇਖਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ: “ਇਸਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਉਣ ਲਈ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੀਬੀਆਈ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।” (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(2) ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੀਬੀਆਈ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕੰਮ ਸੀਬੀਆਈ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ।

71. ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਐਸ. ਪਪਈਆ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿਚ, ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਸੀ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਅੱਗੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਨੇ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਕੇਸ ਨੂੰ UPSC ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ। ਸਿੱਖਿਅਕਾਂ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਸੀਬੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਯੂਪੀਐਸਸੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਲੋਜ਼ਰ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ। ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀਬੀਆਈ ਵੱਲੋਂ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਏ ਸੀਬੀਆਈ ਵੱਲੋਂ ਯੂਪੀਐਸਸੀ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਕਾਪੀ। ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਸਬੂਤ ਮੰਗਦਿਆਂ ਰਿਪੋਰਟ ਦੁਬਾਰਾ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ। ਜਦੋਂਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਏ ਅੰਤਮ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਲੰਬਿਤ ਸੀ, UPSC ਨੇ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਏ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕਲੋਜ਼ਰ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਇਜ਼ ਜਦੋਂ ਕਿ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਤੋਂ ਹੋਰ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਉਸ ਤਰਫੋਂ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਕਲੋਜ਼ਰ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਫਾਈਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਲੋਜ਼ਰ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਯੂਪੀਐਸਸੀ ਅੱਗੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਵਿਦਵਤਾ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਹੈ ਕਿ ਸੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ. ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸੀਬੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ 16.03.1995, ਕਿਉਂਕਿ UPSC ਨੇ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅੰਤਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਆਦੇਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਸ ਦੁਆਰਾ "ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ" ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ ਦੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਢੁਕਵੇਂ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ। ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ UPSC ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪੀਲ 'ਚ ਐੱਸ ਅਦਾਲਤ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"13. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 23.01.1995 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਹੇਮੇਂਦਰ ਰੈਂਡੀ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਆਦਿ ਦੀ ਵਿਵਿਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 2040 ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਇਆ। 1995 ਵਿੱਚ 'ਮੁੜ ਜਾਂਚ' ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ 4.11.1995 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਇਹ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕਿ 'ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਪਿਛਲੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।' ਇੱਥੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ: ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਦੀ 'ਸਮੀਖਿਆ' ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ

ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਕੇਸ ਵਿੱਚ 'ਹੋਰ ਜਾਂਚ' ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 173(8) ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੀ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

72. ਧਾਰਾ 173(8) ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 173(8) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀਬੀਆਈ ਨੂੰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ "ਹੋਰ ਜਾਂਚ" ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਯੂਪੀਐਸਸੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਉੱਤੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਐਤਰਾਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ "ਨਵੀਂ" ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 173 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (2) ਤੋਂ (6) ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਨਾਂਕ 04.11.1995 ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

73. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਾਰਾ 173 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ ਹੁਕਮ ਇੱਕ ਨਿਆਇਕ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਧਾਰਾ 173(8) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ, ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 173(8) ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

74. ਐਨ. ਪੀ. ਝਾਰੀਆ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਐਮ. ਪੀ. ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (2007) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 358, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਧਨਾਤਮਕ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਸਬੰਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾਸ ਪੁਲਿਸ ਸਥਾਪਨਾ (ਐਸ.ਪੀ.ਈ.) ਨੇ 01.03.1990 ਨੂੰ ਇੱਕ "ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ" ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਖਾਸ ਜੱਜ ਨੇ 17.04.1990 ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਪਰ 01.07.1992 ਨੂੰ, ਐਸ.ਪੀ.ਈ. ਨੇ ਖਾਸ ਜੱਜ ਕੋਲ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ। ਖਾਸ ਜੱਜ ਨੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ 01.03.1995 ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 24.07.1995 ਨੂੰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ, ਇਹ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 173(8) ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਹੈ।

75. ਕਰੀ ਚੌਧਰੀ ਬਨਾਮ ਮਸਤ. ਸੀਤਾ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (2002) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 714, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 135 ਨੂੰ ਸੀਤਾ ਦੇਵੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਪੀੜਤਾ, ਸੁਗਨੀਆ ਦੇਵੀ ਦਾ ਕਤਲ ਉਸਦੀ ਸਾਸ ਸੀਤਾ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਚੀ ਗਈ ਸਾਜਿਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰਾਂ ਦੇ। ਇਸ ਲਈ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ 30.11.1998 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 135 ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਝੂਠੇ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 208 ਦੇ 1998 ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"11. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਿਕ ਦਲੀਲ ਅਪਣਾਈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 135 ਅਧੀਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਦੂਜੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 208 ਵਜੋਂ ਨੰਬਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਦੋ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਇੱਕੋ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਵਰਜਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦੋ ਵੱਖਰੀਆਂ

ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ.ਆਰ. ਦਾ ਰੂਪ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕੋ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਮਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 208 ਦੇ 1998 ਵਜੋਂ ਸਟਾਈਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਵੀਂ ਖੋਜ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 135 ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 135 ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ, ਬਹੁਤ ਤਕਨੀਕੀ ਹੈ। ਹਰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

12. ਭਾਵੇਂਕ, ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਰਿਪੋਰਟ ਅਗਾਊਂ ਭੇਜਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਧਾਰਾ 173(8) ਦੀ ਕੋਡ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ।

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

76. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਜਿਥੇ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟਾਂ (ਬੰਦ ਰਿਪੋਰਟਾਂ) ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੱਗੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ (ਸੀਆਰਪੀਸੀ) ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(2) ਅਧੀਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਲਈ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮੀਖਿਆ ਜਾਂ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

77. ਅਸੀਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਅੰਤਮ ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਸਾਰ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

(i) ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਤੇ ਹੈ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਤਹਿਤ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(2) ਤਹਿਤ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(ii) ਧਾਰਾ 173(8) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦਾ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(iv) ਅੱਗੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸਿਰਫ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਹੈ ਜਾਂਚ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ ਦੋ ਵਾਰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਅਧੀਨ. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਾਂਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਡਿੱਗ ਜਾਵੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ। ਇਸ ਲਈ, ਦੋਹਰੇ ਖ਼ਤਰੇ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਹੋਰ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ.

(v) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅੱਗੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਵਰਤਮਾਨ ਦਾ

ਇੱਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹਿੱਸਾ ਮੁਕੱਦਮਾ

78. ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਇੱਕ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹਿੱਸਾ 78. ਸਾਡੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ

ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਸਮਕਾਲੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ 11.09.2014 ਨੂੰ ਸੀਆਰਲ. ਓ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 6371 ਦੇ 2014 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਮੌਜੂਦਾ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਸੀਬੀਆਈ ਲਈ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਐਤਰਾਜ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਅਸੀਂ 11.09.2014 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਸੰਬੰਧਿਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਉਧਾਰਨ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ:

“5. ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਉੱਤੇ, ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਅਰਜਦਾਰ ਲਈ ਕੋਈ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਚਲ ਸਿਦਾਂਤ ਦੁਬਾਰਾ ਕਹਿੰਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(8) ਦੀ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ/ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(2) ਦੀ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਸੰਜੋਗ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(8) ਦੀ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਮੰਦੇਨਜ਼ਰ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਹੋਰ ਜਾਂਚ, ਪਹਿਲੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅਚਲ ਹੈ ਜੋ 2013-5-ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ-762 (ਤਿਯਾਗੀ ਬਨਾਮ ਇਰਸ਼ਾਦ ਅਲੀ) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਵਾਰ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਔਪਚਾਰਿਕ ਆਗਿਆ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਸਮਰਥਾ ਸ੍ਰੀਪਾਦਾ ਵੱਲਭਾ ਵੇਂਕਟਾ ਵਿਸ਼ਵਾਦਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਆਫ ਏ.ਪੀ (ਏ.ਆਈ.ਆਰ-1999-ਐਸ.ਸੀ-2332) ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ।

6. ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਦੀ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਵਿੱਚ, ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਜੋ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਚਾਲੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਸਵੀਕ□ਤੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਜੋਗ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਨਵੀਂ ਸਮੱਗਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 173(8) ਦੀ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

7. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬੀ/ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਵਾਬੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 2013 ਵਿੱਚ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ/ਸਮੱਗਰੀ ਮਿਲੀ ਜਿਸ ਨੇ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ./ਏ.ਸੀ.ਬੀ. ਨੇ ਇਸੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਸਬੰਧੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਐਮ.ਪੀ.ਨੰਬਰ 3833/2013 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਪਾਸੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਆਮਦਨ ਸਰੋਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਬੂਤਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵੇਂ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਉਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

8. ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 156(3) ਅਧੀਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 156(3) ਅਧੀਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕੇਸ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿੱਚ

ਰੱਖਦਿਆਂ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਸਵੀਕ□ਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ "ਬੰਦ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ"।

9. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ./ਏ.ਸੀ.ਬੀ. ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ ਹੁਣ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਪੋਰਟ ਸੀਖਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 173 ਦੇ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੱਗਰੀਆਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਇਹੀ ਸਥਿਤੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

11. ਇਸੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਅਰੁਣਾ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1995-ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ.-ਕ੍ਰਿ.ਐੱਲ.) ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਵੱਲੋਂ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਸਵੀਕ□ਤੀ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੇਕਰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੱਗਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

12. ਸ੍ਰੀ ਐਨ. ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰਨ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਨਤਕ ਅਭਿਯੋਜਕ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ, ਸੁਸੰਗਤ ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਸੁਝਾਅ◌ਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਪਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ./ਏ.ਸੀ.ਬੀ. ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੁਝ ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕ੍ਰ◌ੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।

13. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਨਤਕ ਅਭਿਯੋਜਕ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਪਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਵੈਧਤਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

79. ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬਿਨਾਂ ਦੇ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਇਕੱਲੇ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕ੍ਰਿ. ਓ.ਪੀ. ਨੰ. 15873 ਅਤੇ 11101 ਦੇ 2015 ਅਨੁਕ੍ਰਮਿਕ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿ. ਓ.ਪੀ. ਨੰ. 411 ਦੇ 2016 ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਹਨ, ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸਮਕਾਲੀ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

"9. ਮੌਜੂਦਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਮੂਲ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਿੰਦੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਬੰਦ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਨਤੀਜਤਨ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

10. ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਹਿਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਅਧੀਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ, ਏਅਰ 2015 ਐਸ.ਸੀ. 3566 (ਚੰਦਰ ਬਾਬੂ ਉਰਫ ਮੋਸਿਸ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਗਹਿਰੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ,

ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਹੈ:

"ਹੁਣ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2)(i) ਅਧੀਨ ਅਗਾਊ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥਿਤੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ: (1) ਉਹ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ (2) ਉਹ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਡਿੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ (3) ਉਹ ਧਾਰਾ 156 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਰਿਪੋਰਟ ਇਹ ਦੱਸ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ, ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਲੱਗਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਮੁੜ ਤਿੰਨ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: (1) ਉਹ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਡਿੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ (2) ਉਹ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਆਧਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ (3) ਉਹ ਧਾਰਾ 156 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ"

11. ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੀ ਸੱਥਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(2) ਅਧੀਨ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਕਤ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(8) ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

12. ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਣ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਇਹ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ(ਵਾਂ) ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਅਗਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਬੇਰੋਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

13. ਪਰ, ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਿੰਦੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ/ਮੁੜ-ਜਾਂਚ/ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

14. ਇਸ ਮੋੜ 'ਤੇ, "ਹੋਰ ਜਾਂਚ" ਦੇ ਅਸਲੀ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ੀ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਝਾਤ ਪਾਉਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। 'ਹੋਰ' (ਜਦੋਂ ਇਸਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਵਾਧੂ; ਹੋਰ; ਵਾਧੂ। ਇਸ ਲਈ 'ਹੋਰ ਜਾਂਚ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਪਹਿਲੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁੜ-ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 'ਹੋਰ ਜਾਂਚ' ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਕਹਿਣ ਲਈ, ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਸੈਟਲਡ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਲੰਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

15. ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਕਰ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਤਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ 1 ਅਤੇ 2 ਖਿਲਾਫ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬੰਦ ਰਿਪੋਰਟ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ, ਚੇਨਈ ਅੱਗੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜਤਨ, ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਹੇਠ, 'ਹੋਰ ਜਾਂਚ' ਜਾਂ 'ਮੁੜ-ਜਾਂਚ' ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣਾ ਉੱਠਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

Xxx

xxx

xxx

20. 2013 ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਵਾਬੀ, ਜੋ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਹੈ, ਨੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟ, ਚੈਨਈ, ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਸੀਆਰਐਲ.ਐਮ.ਪੀ.ਨੰਬਰ 3833 ਦੀ 2013, ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇੱਥੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

Xxx
xxx
xxx

23. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਦਲੀਲ ਸਿਰਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਓਰੀਜਨਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 6371 ਦੇ 2014 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸੀ.ਆਰ.ਐਲ.ਓ.ਪੀ.ਨੰਬਰ 6371 ਦੇ 2014 ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਧੀਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਆਗਿਆ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੀ.ਆਰ.ਐਲ.ਓ.ਪੀ.ਨੰਬਰ 6371 ਦੇ 2014 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕੇਸ, ਚੈਨਈ, ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵੈਧ ਹੈ। ਹੋਰ, ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: ਚੂੰਕਿ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਖਰਾਬ ਹੈ।

24. ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ 2015 ਦੇ ਕੈਲੰਡਰ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 13 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਪੈਸ਼ਲ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਜੱਜ, ਚੇਨਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾੜੀ ਹੈ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਹਨ ਅਸਲ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਹਾ ਹਾਲਾਤ, ਦੇ ਪਾਸੇ 'ਤੇ ਉਠਾਇਆ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਕਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਕੋਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਉਸ ਸਕੋਰ 'ਤੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

80. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਸਮਕਾਲੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਇਆ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ 11.09.2014 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਨੇ ਤਿਆਗੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਪਰ ਇਨਕਰੀਅਮ ਜਦਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਨੇ ਤਿਆਗੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 11.09.2014 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕੋ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਜ਼ਰੀਏ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ।

81. ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਵਿਸਤਾਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗੇ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿਆਂਕਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਕਾਲੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਦੋਂ ਕਾਗਜ਼ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿਆਂਕਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ “ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਅਨੁਪਾਤ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ…” ਜਾਂ “ਫੈਸਲਾ per incuriam ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ…” ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼

ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸਮਕਾਲੀ ਬੈਂਚਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਮਤਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਿਆਇਕ ਅਫਰਾਤਫਰੀ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ, ਇਸ ਲਈ, ਅਨੁਚਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਝ ਭਿਆਨਕ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

82. ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਲਿਕਵੀਡੇਟਰ ਬਨਾਮ ਦਯਾਨੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ (2008) 10 SCC 1. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਨਿਆਂਇਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤਤਾ. ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੇ ਫੈਸਲੇ ਹਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਬੈਂਚ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਇਕ ਹੋਰ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟ ਬੈਂਚ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ 'ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:

“78. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੈਂਚਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਕਾਲੀ ਅਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਬੈਂਚਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ/ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਈ ਉਦਾਹਰਣ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਬਿਨਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਬੈਂਚਾਂ ਨੇ ਵੱਡੀਆਂ ਬੈਂਚਾਂ ਸਮੇਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਨਿਆਇਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣ ਹਨ ਜੋ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਕਲਪ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮਧਾਓਲਾਲ ਕਨੋਡੀਆ ਬਨਾਮ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ਼ ਡਬਲਿਊ.ਬੀ. [AIR 1960 SC 936 : (1960) 3 SCR 578] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ : (AIR ਪੰ. 941, ਪੈਰਾ 19)

“19. ... ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ। ਜੇਕਰ ਇੱਕੋ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਲਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣ, ਤਾਂ ਇਸ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦਾ ਸਰਾਸਰ ਅੰਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜਨ ਬੈਂਚ ਇੱਕ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲਾ ਫੈਸਲਾ ਗਲਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਖੁਦ ਉਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨਤੀਜਾ ਸਰਾਸਰ ਉਲਝਣ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਜੱਜ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕਲਾ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਰਾਏ ਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇੱਕ ਹੋਰ ਇੱਕਲੇ ਜੱਜ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਪਿਛਲਾ ਫੈਸਲਾ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਬਜਾਏ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਦੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਲਾਹ ਦੇਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ, ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।”

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

79. ਲਾਲਾ ਸ਼੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਚੰਦ [AIR 1965 SC 1767] ਵਿੱਚ ਗਜੇਂਦਰਗਡਕਰ, ਸੀ.ਜੇ. ਨੇ ਕਿਹਾ : (AIR ਪੰ. 1773, ਪੈਰਾ 18)

“18. ... ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਇਕ ਉਚਿਤਤਾ ਅਤੇ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇੱਕਲਾ ਜੱਜ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਇੱਕ ਇੱਕਲੇ ਜੱਜ ਦੇ, ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਇੱਕਲੇ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਬੈਠ ਕੇ ਉਸ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਚਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਪਰ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ, ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਸਕਣ। ਇਹ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਆਇਕ ਮਰਿਆਦਾ ਅਤੇ ਉਚਿਤਤਾ ਦੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇੱਕਲਾ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਰਵਾਇਤੀ ਤਰੀਕੇ ਤੋਂ ਵਿਚਲਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਖੁਦ ਵੇਖਣ ਦਾ ਚੁਣਾਵ ਕੀਤਾ।”

Xxx

xxx

xxx

82. ਵਿਜੇ ਲਕਸਮੀ ਸਾਧੋ (ਡਾ.) ਬਨਾਮ ਜਗਦੀਸ਼ [(2001) 2 SCC 247] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਿ ਕੀ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇੱਕਲਾ ਜੱਜ ਇੱਕੋ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਮਕਾਲੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ : (SCC ਪੰ. 256, ਪੈਰਾ 33)

"33. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਕਲੌਤੇ ਨਿਆਂਕਾ ਨੇ ਡੇਵਲਾਲ ਮਾਮਲੇ [ਡੇਵਲਾਲ ਬਨਾਮ ਕਿੰਕਰ ਨਰਮਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 9 ਆਫ 1980 (ਐਮ.ਪੀ.ਆਈ.)] ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਨਿਆਇਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਬਜਾਏ ਕਿ ਵੱਖਰਾ ਵਿਚਾਰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ ਨੋਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਕ ਸਮਕਾਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲੀ ਬੈਂਚ ਦੂਜੀ ਸਮਕਾਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲੀ ਬੈਂਚ ਨਾਲ 'ਵੱਖਰੇ ਤਰਕਾਂ' ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਅਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਚਿਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਲਈ ਹੱਲ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਬਜਾਏ ਕਿ ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਫੈਸਲੇ ਚਲਣ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਲਝਣ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਿਆਇਕ ਮਰਿਆਦਾ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਚਿਤਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ, ਨਿਆਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਹਰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

Xx

xxx

xxx

90. ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਦੁੱਖੀ ਹਾਂ ਕਿ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਈ ਐਲਾਨਾਂ ਦੇ, ਨਿਆਇਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਦ੍ਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਖਾਸੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਕਲੌਤੇ ਨਿਆਂਕੇ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਬੈਂਚਾਂ ਸਮਕਾਲੀ ਅਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਬੈਂਚਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਾ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਨਾ ਅਪਣਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਕਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਨਿਆਇਕ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਾਖ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਕਾ ਪਰਸਤ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਅਤੇ ਅਨੁਮਾਨਿਤਾ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਿਤ ਨਿਆਇਕ ਜੁਰਿਸਪ੍ਰੂਡੈਂਸ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਚ ਨਿਆਇਕ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਵਾਧਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਨਾਕਾਬਲ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਘਾਸ ਦੀ ਜੜ੍ਹ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

91. ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਸਹੁੰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਆਂਕਾਂ ਦੇ ਸਦੱਸਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਨਿਆਂਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਕਾਰਗਰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਲਈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਬਹੁਤ

ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ, ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਸਹਿਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਜੋੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਾਰਨ ਟਰਾਇਲ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ

83. ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇੰਨੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ, ਟਰਾਇਲ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਦਮੋਕਲੀਜ਼ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਲਟਕਦੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੁਣ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਦਹਾਕਾ ਪੁਰਾਣਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਟਰਾਇਲ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

84. ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦਾ ਸਾਮਾਨਿਆ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ “ਅਪਰਾਧ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਰਦਾ”। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਹਾਵਰੇ nullum tempus aut locus occurrit regi (ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੰਘਣਾ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਕੋਈ ਅੜਚਨ ਨਹੀਂ ਹੈ) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ, ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਦੇਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। (ਦੇਖੋ: ਜਪਾਨੀ ਸਾਹੂ ਬਨਾਮ ਚੰਦਰ ਸੇਖਰ ਮੋਹੰਤੀ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (2007) 7 SCC 394.)

85. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਹਸਨਭਾਈ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਸੰਬੰਧੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਹਨ:

“13. ...ਜੇਕਰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੱਚ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅਸਲ ਅਤੇ ਠੋਸ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ...”

86. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਕ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਵਿਤਰਣ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। [ਹਵਾਲਾ: ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (1996) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 323 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ]। ਇੱਕ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਨੇ ਤਿਆਗੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

“48. ਆਖਰਕਾਰ ਆਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ “ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ” ਦੇ ਇਜ਼ਹਾਰ ਦਾ ਮਕਸਦ ਜਾਂ ਮਹੱਤਵ ਕੀ ਹੈ? ਇਸਦਾ ਦੁੱਗਣਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ: ਪਹਿਲਾਂ, ਜਾਂਚ ਬਿਨਾਂ ਪਕਸ਼ਪਾਤ, ਇਮਾਨਦਾਰ, ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਦੂਜਾ, ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਅੱਗੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ। ...”

87. ਪੂਜਾ ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਵਿਚ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਐਂਡ ਅਦਰਜ਼ ਨੇ (2016) 3 SCC 135 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ, ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਸ਼ਚਿਤ

ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ "ਤੇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ" ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ" ਨਿਰਪੱਖ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼" ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ:

“83. “ਤੇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮਾ”, ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ, “ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਮੁਕੱਦਮਾ” ਵਿੱਚ ਵੀ ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਹੈ, ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਣਖੁੱਟੇ ਅੰਗ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣ ਲਈ ਹਨ। ਤੇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਿੱਚ ਗੁਣਾਤਮਕ ਫਰਕ ਹੈ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਇਨਕਾਰ ਨਾਲ ਆਰੋਪੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਟਸਥ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਬਾਕੀ ਅਧਿਕਾਰ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਤਦ ਤੱਕ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਂਚ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਅਸਰਦਾਰ ਜਾਂ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਜਾਂ ਅਸਮਰੱਥ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਰਬੋਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਰਾਸ਼ ਅਤੇ ਬੇਬਸ ਦਰਸ਼ਕ ਵਜੋਂ ਘਟਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਖਰਾਬ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਨਿਆਂਪੂਰਨ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਔਪਚਾਰਿਕਤਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਫਿਰ ਨਿਆਂ ਇੱਕ ਹਾਦਸਾ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਕਿ ਉਚਿਤ, ਨਿਆਂਪੂਰਨ, ਤਟਸਥ, ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਕਮੀ ਨਾਲ ਇਸਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਈ ਪੂਰਵ ਸ਼ਰਤ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਚੱਲਣ ਦੌਰਾਨ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸੰਦਰਭਿਤ ਤੱਥ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਸੱਚ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਯਤਨ ਸੱਚੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਆਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਹੀ, ਨਿਰਪੱਖ, ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਜਾਂਚ ਇਸਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁੜ-ਜਾਂਚ, ਦੋਸ਼-ਪੱਤਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਾਹੀ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਰੁਕਾਵਟ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੱਥ ਅਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਮੁੱਖ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੱਚੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਇੱਕ ਵਚਨਬੱਧ, ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਏ ਦੁਆਰਾ ਖੋਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸਮਰੱਥ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ।"

1988 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਦੂਜੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜੋ ਦੀ ਨਾਫਰਮਾਨੀ

88. 1988 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਦੂਜੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜੋ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 13 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਈ) ਅਧੀਨ ਉਲਲੇਖਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜੋ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਦੂਜੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜੋ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 13 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਈ) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਅ) ਤੋਂ (ਸੀ) ਤੱਕ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜੋ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਦੂਜੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜੋ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 13(1)(ਈ) ਅਧੀਨ 1988 ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ ਅਗੇਤਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਬਿਨਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ। ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰੈਂਕ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਰੈਂਕ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬੇਕਾਰ ਹੈ ਕਿ, ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਜਾਂਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ

ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜੀ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਵੇਂਕਿ, ਇਹ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੌਰਾਨ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਉਚਿਤ ਕਾਲ ਲੈਣਾ ਹੈ।

89. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

90. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਵਾਦਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਥੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

91. ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਹੁਣ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗੀ।

92. ਬਕਾਇਆ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਅਪੀਲਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate